

I S R A Ë L S

VERLOSSINGE

EN EEUWIGE

BEHOUDENIS.

TWEEDE DEEL.

ישועה ישראל
JESCHUGNAT ISRAËËL,
OFTE

I S R A Ë L S
VERLOSSINGE
E N E E U W I G E
BEHOUDENIS.

Voorgesteld uit Gods HEILIG WOORD, gestaafd, e
bevestigd met den TALMUD, en de schriften
der Oudste en vermaardste RABBYNEN,
tot opwekking, Overtuiging, en bekee-
ring, van het in de Vier hoeken der
Waereld verstrooide

I S R A Ë L;

Door hunnen Broeder naar den Vleesche,
CHRISTIAAN SALOMON DITSCH.

TWEEDE DEEL.

Gedrukt voor den Auteur.

Tot AMSTELDAM.

By DIRK SWART, Boekverkoper op de hoek van d
Cingel en oude Lelystraat.

OP HET
T W E E D E D E E L
V A N
I S R A Ë L S
V E R L O S S I N G E
E N E E U W I G E
B E H O U D E N I S S E .

Gevifiteert en Geapproveert, door de
Eerw. Clasfis van Amfterdam den
20 February 1770.

NB. De Autheur erkent geen Exemplaren egt, als,
die door zyn hand onderteekent zyn, *C. B. J.*

Zy, die de Welvaart van hun Evennaasten wenschen
En zoeken, moeten ook, voor 't oog van alle Menschen,
Het Licht, door d'Opperheer in hunne Ziel geplant,
Doen schynen, om hen ook dat overdierpaar pand,
Dat kostelyk kleinood, daar 't al aan is gelegen,
Deelachtig te doen zyn, door hulp van 's Hemels zegen:
Te meer, wanneer dat Licht, dat zy, in zeeke maat,
Ontfingen van den Heer, in geestlyk Licht bestaat.

 Zo toont nu weder D U I T S C H het Licht, dat hem
verlichtte,

Aan zyne Broedren naar den Vleefche; om hun gezichte,
Zolaÿg met duisternis beneveld, meer en meer
Te ontfluiten, tot hun heil, en roem van d' Opperheer.
Hy stelt *Mesfiar*, in zyn Staaten en vermogen,
En in zyn Ampten, hun weér Zonneklaar voor Oogen;

Zo uit hun Leeraars en hun vast getuigenis,
Als uit Godts heilig Woord, dat eeuwig Waarheid is,
Zo dat ze konden zien 't bedrog van hun gedachten,
En dat de *Goël*, dien zy met veel prachts verwachten,
Heel anders komen moest; en dat ze, gantsch misleid
Door waan, hem moesten zien, in zyne nedrigheid,
Voor zyn verhooging, die zy hem ten eersten geeven.

Dus, door de Menschenliefde, en zucht tot hen ge-
dreeven,

Vertoont hy hun het Licht, dat zyne Ziel ontving,
Na zo veel tegenspoed en droeve fukkeling;

En wenscht, dat zy ook deel aan de onwaardeerbare
schatten

Der Ziele neemen, en de zaak eens wel bevatten;

Opdat ze erkennen, lang in 't Woordelyk begrip

Gedwaald te hebben, dat ze met het edel Schip

Van hunne Ziel, door Storm, in een verkeerde Haven

Gedreeven zyn, en zich met ydelheden laaven,

En heilloos blyven tot den allerlaatsten dag,

Zo geen bekeering volgt. Hy toont u 't hoog gezacht

Van Vorst *Mesias*, en hy zal 't u nader toonen,

Ja u doen zien, dat ge u niet langer kunt verschoonen,

o Joodsche Mannen! en dat gy den valschen schyn

Verlaaten moet, indien gy wilt BEHOUDEN zyn!

H. v. E.

O P

OP HET
T W E E D E D E E L
V A N
I S R A Ë L S
V E R L O S S I N G E
E N E E U W I G E
B E H O U D E N I S S E.

Elendig Menschdom, diep vervallen,
Van Godes gunst, en 't eeuwig heil,
Eilaas, verbode vrugt uw allen
Stort in den afgrond, veel te steil,
En hoog, om ooit daar uit te raken
Door eigen wysheid, kunst of vlyt,
Den dood bedreigd, die moet gy smaken,
En sterven tot in Eeuwigheid.
Wie 's magtig om uw te verlossen
Uit dezen Kolk van diep Elend?
Wie 's magtig om dien toorn te torsfen,
Oneindig Eeuwig zonder End?

* 4

Nie-

Niemand hoe ryk hy ook mag weezen,
Hoe wys en magtig hy ook zy,
Die ooit zyn Broeder uit 's doods vreezen
Verlossen kan en spreekten vry;
Die voor zyn eigen schuld moet sterven,
Kan die een ander spreekten vry?
Zyn eigen Leeven te verwerven,
Een anders schuld voldoen daarby?
Neen, niemand kan zig zelf bevryden,
Veel min zyn Broeder van den dood,
De prys betaling, en het lyden,
Is veel te zwaar, 't Rantzoen te groot.
Daar lag het Menschdom gansch verlooren
In Onmagt, en in diep Elend',
Moest Eeuwig in zyn Zonden smooren,
Had Godt zich niet tot hem gewend.
Geen hulp nog raad, als by den Heere,
By Godt is magt en wysheid groot,
Ach Zondaar wilt uw tot hem keeren,
By hem is uitkomst in den dood.
Komt Israël, wel eer verkooren,
Bemind nog om der Vadren wil,
Ey wilt u Broeder hier eens hooren,
Bepaald uw aandagt hier eens stil;

Ziet

Ziet hoe hy uit Godts zuivre Waarheid
Uw toont den weg der Zaligheid,
En Vorst Mesfias in zyne klaarheid
En dierbaarheid uw open leid;
Hoe hy uw toont, al d'oude Vadren,
In haar verwagting op dat heil,
Hoe zy die tyden zagen nadren
De hoop haar steun was onderwyl;
Hoe zelf in de eerstbeloofde Zeegen,
Van 't Zeegenende Vrouwen-Zaad,
Dit heil het welk zou zyn verkreegen,
Lag opgesloten, in die raad
Van Zaligheid, Godts welbehagen,
Zyn eer en 's Menschen Zaligheid
Aan d' eerste Ouders opgedragen,
Een liefde al van Eeuwigheid
Van haar geloofd en ook beleeden
Van Abel voort tot David goed,
Die al dit heil en Zaligheden
In hoope zagen te gemoet,
En alle hun geloove bouwden
Op dezen Steen, *Vorst Mesfias*,
Haar zelve aan hem toevertrouwd,
Die Jacob zyn verwagting was.

* 5

Hy

Hy was haar *Goël*, en haar borge,
Haar heil en toevlugt in den nood,
Zy wentelden op hem haar zorgen,
By hem is uitkomst in den dood.
Dus eerden zy hem als haar Koning,
En leerden van hem als Propheet,
Den weg die leid na 's Hemels woning
Daar hy als Priester stond gereed,
Om al zyn Volk te Rantzoeneeren,
Te koopen door zyn eigen bloed,
Haar straf te dragen, Godt te eeren;
Zy maakten schuld en hy voldoet.
Zulk een Verlosfer moest het wezen
Die ons zou helpen uit den nood,
Waar Mensch, ook eeuwig Godt gepreezen,
Emanuël oneindig groot,
En waardig te zyn aangebeden,
Onnozel, heilig, onbesmet,
Als zulk een borg heeft hy geleeden,
Hy is het einde van de Wet.
Wat dunkt u nu, gy Isrels Kindren,
Van zulk een Vorst en Messias?
Waarom verwerpt gy dien beminden,
Die d' hoop van uwe Vadren was?

Gy

Gy hebt gesmeed veel ydelheden
Van een Messias na uw wil,
Zo strydig tegen woord en reden,
Ach ziet eens wat een groot verschil
'Er is met uw ydle gedagten
En 's Heeren zuiver dierbaar Woord,
Dewyl gy gaat dit woord veragten,
Wat wysheid zoud gy hebben voort,
Helaas, het zyn uw Schriftgeleerden,
Door welkers leer gy zyt verleid,
Den weg des Heeren zy verkeerden
Door haren waan, en ydelheid.
Hoe zyt gy menigmaal bedrogen,
In uw verwagting, valsche waan,
Ach! merk eens op, ontsluit uw Oogen,
Vraagt na de regte levens baan,
Die door uw Broeder word betreden,
Na dat hy eerst had lang gezocht
Met droefheid, zugten, en gebeden,
Veel Ramp, en Kruis had doorgebrogt,
Ei volg hem na op 't spoor der Vadren,
En onderzoek Godts heilig Woord,
Doorlees met aandacht deze bladren,
Verlaat uw ydelheid nu voort,

En wend u tot hem, die de Zoon
 En ook de Heer van David is,
 Hy draagt den Scepter en de Kroone
 Hy is ISRAELS BEHOUDENIS.
 Vraagt gy, wie is die Held, die schoone,
 Die Koning, op dat ik hem zoek?
 Dat zal uw Broeder uw aantoonen,
 In 't derde Deel van dit zyn Boek.

Uit Vriendſchap.

Pr. V. D. M.

E R R A T A.

De goedgunſtige Leezer gelieve de volgende
 Drukfouten aldus te verbeteren:

Pag.	Reegel	ſtaat	Lees
48	— 23	— boosheid	— brosheid
66	— 28	— 197	— 119
87	— 16	— ophouwen	— opbouwen
112	— 10	— nit	— uit

ישועת ישראל

JESCHUGNAT ISRAËEL,

O F

ISRAËLS

VERLOSSINGE

E N E E U W I G E

BEHOUDENIS.

P S A L M 49. vs. 8, 9, 10.

אִם לֹא־פָדָה יִפְדֶּה אִישׁ לֹא־יִתֵּן לְאֱלֹהִים
 כִּפְרוֹ : וַיִּקַּר פְּדִיּוֹן נַפְשָׁם וַחֲדָל לְעוֹלָם:
 וַיִּהְיֶעוֹד לְנֶצַח לֹא יִרְאֶה הַשְּׁחָת :

NIEMAND VAN HEN ZAL [ZYNEN] BROEDER
 IMMERMEER KUNNEN VERLOSSEN; HY ZAL
 GODE ZYN RANTZOEN NIET KUNNEN GEE-
 VEN: WANT DE VERLOSSINGE HARER ZIE-
 LE IS TE KOSTELYK, ENDE ZAL IN EEU-
 WIGHEID OPHOUDEN: DAT HY OOK VOR-
 TAAN GEDURIGLYK ZOUDE LEEVEN, [EN-
 DE] DE VERDERVINGE NIET ZIEN.

Nde gy en zult geene Verlossinge ne-
 men, voor de Ziele des Doodslagers, die schuldig is te sterven; want hy
 zal zekerlyk gedood worden, ook en
 zult gy geene Verlossinge neemen, voor dien die
 II. DEEL. A ge-
 Num. 35: 31, 32.

2 ISRAELS VERLOSSINGE

gevlugt is, na zyne Vrystad, dat hy zoude wederkeeren om te woonen in het Land tot den dood des [Hogen] Priesters. Dus luiden de woorden van den groten Wetgever tot Mozes, om de Richters te waarschouwen; en wel eerstelyk: Dat zy geen verzoeninge noch Rantzoen zullen aannemen, voor een *moetwillige Doodflager*, om hem vry te spreken, al wilde hy of eenige zyner nabestaande, hun geheel vermogen geven ter behoudinge van zyn leeven: Maar dat hy onvermydelyk den dood zoude moeten ondergaan. Hy moest sterven *zonder Barmhertigheid*. Niet alleen dat hem geen Barmhertigheid mogt geschieden, om hem van den dood te verlossen en te behouden; maar de HEERE hadt zelf verboden, met de zodanige in 't geheel eenig medelyden te hebben, zeggende: *uwe ooge en zal zyner niet verschoonen*. Daar was geen schuilplaatze voor zodanig een, om zyn leeven te kunnen behouden, al hadde hy de HOORNEN des Altaars zelfs aangegreepen, voor myn Altaar (zegt Godt) *zult gy den zelven neemen, dat hy sterve*. Zo zeer is een Man des bloeds den HEERE een grouwel! Immers konde voor het Land geen verzoeninge gedaan worden, over het bloed, dat daar in vergoten was, *dan door het bloed des geenen, die dat vergoten hadt*, want de bedreiginge Godts, die hy al kort na den Zondvloed der Waereld heeft uitgesproken, *Gen. 9: 6*. moest van geslagte tot geslagte onderhouden worden, als zynde ten hoogsten noodzakelyk ter behouding van de Menschelyke Maatschappy'.
Maar

Deut. 19: 13.

Exodus 21: 14.

Num. 35: 34.

3 ENEEUWIGE BEHOUDENIS.

Maar ook ten anderen, dat zy geene verzoeninge zouden neemen, voor de geene, die in *onwetendheid*, of by toeval, een doodslag gedaan hadde, en na de VRYSTAD gevlugt was, om hem ontslag te verleenen, of Vryheid te geeven *om te woonen in het Land*. Neen, dat was hun zowel verboden als het eerste, maar hy moest in de Vrystad blyven TOT DEN DOOD DES HOOGENPRIESTERS, en dan was hy in Vryheid gesteld.

Vraagt iemand, wat was daar de reden van, dat hy nergens anders door konde in Vryheid gesteld worden, dan door den dood van den Hogenpriester? „ Rabbi *Aben esra*, *R. Aben esra* en *R. Salomon* beweerden in hunne verklaringe, dat dit de reden was: dewyl hy (namelyk de Hoge priester) tot Godt had moeten bidden, dat zulk een ongeluk onder Israël niet mogte gebeuren. Daarom moest de Vluchteling in de Vrystad zo lang blyven, tot dat de Hoge priester gestorven was." Ik zal my hier niet ophouden om deeze gedagten te wederleggen, en ze liever overlaten aan een ieders gezond Oordeel.

Doch *R. Abarhanel*, schynt het in den eersten opslag iets beeter te verklaren, (t welk hy ontleend heeft van den vermaarden *Maimonides*) en zegt, „ dat door het sterven van den Hogenpriester, die de uitmuntenste boven alle Menschen was, het gantsche volk zo zeer verschrikte, dat een ieder van hun zyne eige Sterfelykheid ter herten nam, — dat de dagen des Menschen als

4 ISRAELS VERLOSSINGE

„ een schaduwe zyn, — en daar door wierd
 „ de Wraakzugt van den Bloed-wreker ver-
 „ koeld;” ... maar ook deeze verklaring is
 te wederleggen met zyne eigen woorden;
 want ik vinde dat de eerstgenoemde Rabbi
 op die zelve bladzyde, een weinig lager,
 zegt: **ואפילו שנואל הדם חפץ בכך**

„ *En al was het, dat de Bloed-wreker het BE-*
 „ *GEERDE* (namelyk dat de Vluchteling
 „ ontslagen, en weder in Vryheid zoude
 „ gesteld worden, *Zo konde het tog NIET*
 „ *geschieden.*” Nu is de vraag, waarom niet?
 Als de *Bloed-wreker* te vreedden is, en zyne
 Vryheid *begeerd*, zo hadde hy immers niet
 nodig voor hem te vreezen? Is dan de te
Vredenheid des Bloed-wrekers niet meer
 troost van verzekering en geruststelling voor
 hem, dan de *droefheid* die hy hebben zoude
 over het Sterven des Hogenpriesters, en
 de herinnering van zyne eigen sterfelykheid,
 en kortheid zyns levens?

Myne gedagten zyn, dat het een *voor-*
beeld was van des Zondaars Verlossing en
 Vrystellinge, door den dood des eenigen
 Waarachtigen, en volmaakten Hoge priesters,
 van welken de andere Hoge priesters alleen
 schaduwen en voorbeelden waren. Ik zeg-
 ge, het was een Zinryk voorbeeld van die
 grote genade en barmhertigheid, die aan
 het geestelyke Israël, door den GOEL die
 uit Sion komen moest, geschieden zoude.

Pfalms 130: 8. *Hy zal Israël VERLOSSEN van alle zyne*
Ongeregtigheden. Hy zal het Regt hebben
 Job 33: 24. *om te zeggen: VERLOST hem, dat hy in*
het

ENEUWIGE BEHOUDNIS. 5

het verderf niet nederdale, IK HEBBE DE VER-
ZOENINGE GEVONDEN. Om Israël daar
 mede te toonen, dat dit het EENIG MID-
 DEL is, waardoor den Zondaar van de Wet
 der Zonde en des doods, en van de Tyran-
 ny des Bloed-wrekers, dat is, des Duivels,
 (die na ons bloed en Eeuwige dood is dor-
 stende,) verlost, en in Vryheid moet en
 kan gesteld worden; namelyk wanneer hy
 de BOOSHEID ZYNES HERTEN, by God-
 lyk licht heeft leeren kennen, over dezelve
 gevoelig is aangedaan, en daar door zig in
 de grootste verlegentheid vindende, tot
 HEM in 't geloofzyn' TOEVLUGT neemt,
 zyne sterkte *aangrypt*, en in HEM *blyft*, zo
 zal hy voor EEUWIG BEHOUDEN wor-
 den, en Vryheid bekomen, om wederom
 den toegang te hebben tot zyn *Hemels Vader-*
land, waarvan hy, door zyne overtredin-
 gen uitgebannen was, en in de Gemeenschap
 van den Algenoegzamen Verbondsgodt,
 op en aangenomen worden.

Waarde en Geliefde Broeders! dit is nu
 myn Oogmerk in dit TWEDE DEEL,
 om u in alle getrouwheid, naar myn ver-
 mogen, en naar het Licht, 't welk de HEE-
 RE my in deze dierbare en zalige Waarhe-
 den heeft geschonken, voor te stellen, dat
 de *Eenige Verlossing* en Rantzoeneeringe eenes
Doodschuldigen Zondaars, alleen in en door
 den DOOD des tegenbeeldigen HOOGE-
 PRIESTERS, die na de Ordeninge van
 MELCHIZEDEK is, geschieden kan.

„ Och! dat hy dat licht in myne Ziele
 „ gelieve te vermeederen, terwyle ik my

6 ISRAELS VERLOSSINGE

„ begeve tot een nauwkeurige beschouwin-
 „ ge dezer Waarheden; en dat de *Vader der*
 „ *Lichten*, zyn licht over my meer en meer
 „ laate opgaan, en my daar toe bekwaam
 „ maake. Ô! HEERE zend uw licht en
 „ waarheid, op dat die my leiden; want
 „ by u, HEERE, is de Fontaine des Le-
 „ vens, en in uw licht zien wy het licht!”

Myne gedagten waren eerst gevallen op
 Psalm 130: 8. Job 33: 24. Jesaja 45: 17,
 25. Capittel 51: 5. en meer andere dier-
 gelyke gepatte plaatsen, om die tot een on-
 derwerp myner verhandeling over deze
 waarheden te nemen; Maar dewyl ik de
 verhandeling in myn EERSTE DEEL ge-
 eëndigt heb, met deze gewigtige waarheid,
 „ Namelyk, dat de wysheid en kragt van
 „ alle Schepzelen oneindig te kort schiet,
 „ om een Doodschuldige Zondaar te ver-
 „ lossen, en weder met Godt te verzoenen,
 „ enz.” dagt my, dat onze woorden alder-
 gepast, en geschikt daar toe zouden zyn, om
 ulieden vooreerst, de *kragteloosheid* van het
 gansche Schepzel, te doen zien, en dan de
noodzakelykheid van een GOEL, die aan Godts
 gestrenge gerechtigheid tot den laaften Qua-
 drantpenning toe betaalen, en een oneindig
Rantsoen en Losprys in de plaats voor den
 schuldigen Zondaar moetaanbrengen; want
 dit zyn de woorden, die my daar toe aan-
 leiding zullen geven: *Niemand van hen zal*
zynen Broeder immermeer kunnen Verlossen;
by zal Gode zyn Rantsoen niet kunnen geven;
want de Verlossinge harer Ziele is te kostelyk,
ende zal in Eeuwigheid ophouden; enz.

Hier

7 ENEEUWIGE BEHOUDENIS.

Hier hebben wy in opmerking te nee-
 men:

- (1) Een zeer kragtige en nadrukkelyke *ont-
 kenning*; NIEMAND VAN HEN
 ZAL ZYNEN BROEDER IM-
 MERMEER KUNNEN VER-
 LOSSEN, enz.
- (2) Eene wigtige en voldoende *Redenge-
 ving*, waarom dit niet geschieden kan:
 WANT DE VERLOSSINGE
 HAARER ZIELEN IS TE
 KOSTELYK; enz.

Doch eer ik overga ter Verklarig dee-
 zer woorden, dunkt my nuttig te zyn, in
 het kort, (zo veel my mogelyk is) den za-
 menhang van dezen *Psalms* eens na te gaan,
 om dus van het Oogmerk des Dichters een
 bekwaamer bevatting te krygen.

De Psalmen, dewelke in 't Hebreeuws
 den naam van ספר תהלים SÉPHER
 TEHILLIM, *het boek der Lofzangen* dragen,
 zyn verdeelt in vyf Boeken, gelyk de Boeken
 van Mozes: En ieder der eerste vier Boe-
 ken eindigt met een plegtige verheerlyking
 van Godt, en met het sluitwoord AMEN.
 (Zie daar van Psalm 41: 72: 89: 106:)
 Maar in het byzonder is de laatste Psalm in
 't geheel een Lofpsalm, om Gode te Ver-
 heerlyken, beginnende met HALELUJAH,
 en eindigende met, *alles wat adem heeft, loo-
 ve den Heere, HALELUJAH!*

In 't Gemeen dragen zy den naam, van
Psalmen Davids, niet daarom, als of
David juist de maker en opstelder van dit ge-

8 ISRAELS VERLOSSINGE

heele Boek was; neen; want wy worden duidelyk overtuigd, door de *Opschriften* van eenigen, dat ze ook van andere Godzalige Mannen gedicht zyn, als van *Mozes, Heman, Ethan, en Azaf*; maar daarom, dewyl hy de meeste daar van gedicht heeft. (Gelyk ook de meesten uwer *Rabbynen* daarin met elkander overeenstemmen.)

Laat ons nu ook een weinig stil staan by het *Opschrift* van onzen 49. Psalm, aldus luidende, voor den *Opperzangmeester onder de KINDREN VAN KORAH*. *Korah*, die zich tegen *Mozes* verhoef, en het Priester-Ampt van *Aäron* betwiste, was door de Godlyke Wraak, die over hem, en zynen ahang uitbrak, levendig van de aarde verflonden geworden; egter toonde de HEE-RE zyne wonderbare Almagt, in de Behoudenis van zyne *Kinderen*, in het midden van dit vreeslyk Oordeel; want 'er staat duidelyk: *Maar de KINDEREN KORAH'S en storven niet*, dat een klaar bewys is, dat hy de Zoonen niet laat dragen, de Ongerechtigheid des Vaders, maar dat *de Ziele, die zondigt*, moet sterven.

Dus zou men in den eersten opslag kunnen denken, gelyk *R. Salomon* in zyne Verklaringe over Psalm 42: 1. zegt, „Dat de *Kinderen van Korah*, dewelke waren *Aser, Elkana, en Abiasaf*, de makers van deze *Liederen*, (die dit *Opschrift* voeren) zyn; „en dezelve zullen zy gezongen hebben, „te dier tyd, toen haar Vader, met alles „wat Rontsom haar was, van de aarde is „verflonden geworden”.... De *Caldecusche*

Numeri
6.

Numeri
26: 11.

Ezechieel
18: 20.

R. Salomon
over
Psalm 42:
2.

Targum
over

uit-

9 ENEEUWIGE BEHOUDENIS.

9 uitbreider is ook van deze gedagten, daar Psalm hy zegt over Psalm 46: 1. „Dat de *Kin.* 46: 1. „*deren* van *Korah* dezen Psalm, door den „geest der Prophetie, gezongen hebben, מנהון בוזמן דאתכמי אבוהון in dien tyd, doen haar Vader, (door de Aarde) „voor haar is bedekt geworden”.... Doch dit alles is maar een enkelde giffing, waar voor men geen genoegzaam bewys kan geven; en ook komt my dit gevoelen zeer onwaarfchynlyk voor, dewyl ik niet een Psalm in dit gantsche Godlyk boek kan vinden, daar niet de maker daar van, als een enkelde Perfoon, voorkomt. En dus zou ik moeten stellen, dat hier *drie Dichters* te gelyk aan gearbeid hebben; en let ik op den Inhoud, zo hoor ik maar weder een enkelde Perfoon spreken, zo wel in onzen *Text-Psalm* vers 4, 5, 6; als ook Psalm 42: 2, en 45: 2, enz.

My komt het waarfchynelyker voor, dat deze Psalm van Koning *David*, de grote Dichter en Zanger Israëls, is opgesteld geworden*. (gelyk men zekerlyk ook denken moet, van eenige andere Psalmen, in welker

(*) Daar toe geeft my de *Caldecusche* Uitbreider aanleiding, daar hy duidelyk over vers 16 zegt: אמר דוד כרוח נבואה כרם אלהא יפרוק נפשי וכו' „Ende DAVID zeide door den geest der Prophetie, voorwaar, Godt zal myne Ziele verlossen, „enz.” dat dunkt my bewys genoeg te zyn, dat DAVID de Dichter van deezen Psalm is.

10 ISRAELS VERLOSSINGE

ker opschrift geheel geen Naam voorkomt, het welke *R. David Kimchi* in zyne voorreden over de Psalmen mede toestemt,) en van hem is overgegeven aan de *Kinderen van Korab*, om door hun gezongen te worden, in het huis van Godt, gelyk te leezen is 1 Chron. 25, hoe deze, elk op haar beurt, met haar gezang en Speeltuig, den Statigen Offergodsdienst verzelden.

Maar hier leezen wy in het Opschrift van onzen Psalm: *Voor den OPPERZANGMEESTER, onder de Kinderen van Korab.* Wie is deze, mogt men vragen? Ik antwoord, 'er waren wel DRIE voornamen Zangers, *de welke DAVID gesteld heeft tot het Ampt des gezangs in den Huize des Heeren, na dat de Arke tot Ruste gekomen was, namelyk HEMAN, afkomstig van Kabath vers 18-24: ASAF van Gersom vers 24-29, en ETHAN (*) van Merari, Zoonen van Levi, vers 29-33.* Deze DRIE hadden het opzigt over de andere Zangers, om onder hun eene goede order te houden; doch het is klaar te zien, dat HEMAN, die afstamde van *Korab*, (Zie vers 22.) de voornaamste was: Want *David* heeft HEM met zyne Zoonen in het midden gesteld, *Asaf* met zyne Kindren op zyne Regter, en *Ethan* met zyne Zoonen op zyne Linker hand vers 18-33.

Ik hebbe my, boven myne verwagting, wat

(*) 1 Chron. 25: 1. en 2 Chron. 35: 15. wierd hy יְדוּתָן *Jeduthun* genaamd, en ook in verscheide opschriften der Psalmen.

E N E E U W I G E B E H O U D E N I S. II

wat te lang met het *Opschrift* opgehouden, het welk nochtans geen zaak van groot belang schein te zyn, of hy van *de Kinderen Korab*, of van *David*, of van een ander Godzalig Man is opgesteld geworden; het is immers daar mede genoeg, dat wy ook deze Psalm van zoveel waarde en Godlyk gezag houden, als de andere, en daarom zal ik het hier by laten, en overgaan ter beschouwinge van het *Oogmerk* des Dichters.

Het *Oogmerk* van den Dichter, in dit Lied, is voornamelyk om te toonen, voor *eerst*, het nuttig en Gelukzalig voorrecht der *Gelovigen*, die op Godt vertrouwen, onder welke gelukkigen hy zich zelve met grond mogt reekenen, waarom hy zich ook niet kwelde met zorg en vreeze, noch zyn gemoed beängstigde, *in kwade dagen*; en dan ten *tweeden*, de tegengestelde Ydelheid, en Nutteloosheid, van het vertrouwen der *onbekeerden*, op Aardsche, Tydlyke en Vergangkelyke dingen, tot hunne waarfchouwinge en bestieringe duidelyk open te leggen.

Daar toe laat hy voorafgaan, eene Cierlyke en opwekkende *Voorreden*, om niet alleen *Israël*, maar *alle Volkeren* te nodigen, dat zy hem met aandacht en opmerking zullen hooren. *Hoort dit ALLE gy vers 2. Volkeren, Neemt ter Ooren ALLE Inwoonders der Waereld*, het geen ik nu zal spreken is van een zeer groot belang. Gy hebt *alle* nodig om 'er met opscherping van alle uwe vermogens naar te luisteren, wie gy ook moogt zyn, 't zy dat gy van een geringen en lagen staat afkomstig zyt, en in Armoe-

12 ISRAELS VERLOSSINGE

de leeft, of dat gy van Edel Bloed afstamt, groot van aanzien en gezag zyt, een verheven Rang in de Waereld voerd, en grote Schatten en Rykdommen bezit; Niemand uitgesloten, *zo wel slegte als aanzienelyke* (*)
 vers 3. te

(*) In den Hebreuwfchen grondtext staat eigentlyk:
אדם בני אדם *zo wel de kinderen ADAMS,*
איש בני איש *als de kinderen ISCH. אדם בני אדם*
 beteekend *slegte, geringe*, en onaanzienlyke Menschen, om dat zy haar afkomst uit de *aarde* hebben, en dus niet alleen den naam van *Adam* dragen, maar ook *Enofch*, het welk beteekend *zwakke en elendige* Menschen; daar in tegendeel **איש בני איש** beteekend *uittrekkende* en waardige Menschen, die van Edelen afkomst, of, van groot aanzien zyn. Dit aangaande kunt gy nazien de Verklaring van *R. Salomon Jarchi* over Jefaia 2: 9, en *R. David Kimchi* over Jefaia 5: 15. en gy zult het zelfde vinden, namelyk, hoe zy onderscheidelyk aanmerken, dat door **אדם** ADAM moet verstaan worden **הפחותים** *de slegte*, en onaanzienlyke, en door **איש** ISCH, **הגדולים** *de groote* en aanzienelyke Menschen. Even zo zult gy het ook vinden in den *Caldeuwfchen* uitbreider, over de twee aangehaalde versen; en op dezelve wyze drukt zich ook den Dichter uit in den 62 Psalm, daar hy het Volk getrouw vermaand, dat zy tot aller tyd, in wat voor een toestand of omstandigheden zy zich ook mogten bevinden, op den HEERE zullen vertrouwen, en in het minste niet steunen op de hulpe der Menschen: zo zegt hy vers 10. *Inmers zyn*
אדם בני אדם DE GEMEENE LIEDEN *ydelheid*, zy zyn zwakke, elendige, magtelooze, en hulpelooze Schepfels in zich zelve, zy kunnen zich zelve niet, en nog veel minder u helpen; en dus zult gy het ook ondervinden, als gy vertrouwd op Ryke en aanzienlyke
 Men-

13 ENEEUWIGE BEHOUDENIS.

te zamen Ryke en Arme: Het is uw allen nodig en nuttig, het volgende met aandacht uwes herten aan te hooren; Want ik en zal niet spreken van geringe en beuzelachtige dingen, of die maar zo in myne gedagten opkomen, of die, zonder dezelve overdagt te hebben, haastelyk ten Monde uitloopen; Neen, *maar myn Mond zal enkel WYSHEID spreken, en de overdenkinge mynes herten zal* vers 4.
wol verstands zyn. „Ach! dat gy daar op „ mogt letten, en dezelve ter herten neem „ men, het zoude nog kunnen een middel „ zyn, dat gy van uwe dwalingen en ydele „ gedagten, waar mede gy u zo langen tyd „ gekoesterd en bedrogen hebt, overtuigd „ mogt worden.” En om 'er hen nog meer toe uit te lokken, en hun hert in tenemen, vervolgd hy verder zyne beweegrede, en zegt: *Ik zal myne Oore neigen tot eene Spreu-* vers 5.
ke:

Menschen, gy zult desgelyks in uwe verwagtinge beschaamd uitkomen; en moeten zeggen, **כוב בני איש**
 DE GROOTE LIEDEN *zyn leugen!* Zy belooven wel zomtyds iets, en uit aanmerkinge van hunne waardigheid, worden de herten der Menschen uitgelokt en verwekt om op hun te vertrouwen; maar zy volbrengen het niet; Ja menigmaal zyn zy geheel onmagtig, om die hulp, die zy beloofd hadden, te kunnen volbrengen; het mag zyn wie het zy, hy is tog maar EEN MENSCHEN van eene Vrouw gebooren, kort van dagen! Job 14: 1.
 hy is gelyk een bloem die schielyk opschiet, en eene fraaije vertooning maakt, maar in zeer korten tyd verwelkt, en afvalt. *Zyn geest gaat uit, hy keert wederom tot zyn aarde, te dien zelven dage vergaan* Psalm 146: 4.
zyne aanslagen. Dus blykt zonneklaar, dat hier geen onderscheid is, het mag zyn wie het wil.

14 ISRAELS VERLOSSINGE

ke: Ik zal myne verborgene Reden openen op de Harpe.

De Dichter gebruikt hier twee uitdrukkingen, vooreerst, dat hy zyn oor zal neigen tot *eene Spreuke*, en ten tweeden, dat hy op de Harpe zal openen zyne *verborgene Reede*. Hier vinde ik my genoodzaakt, om een weinig stil te blyven staan, en dit wat nader te overweegen, het welk tot meerder opheldering van onzen Text dienen zal; en daarom is myn vriendelyk verzoek, dat de waarheidlievende Leezer dit volgende niet ter loops, maar met aandacht en opmerking gelieve te leezen.

Het woord **משל** *Maschal*, het welke wy in den Grond-Text vinden, heeft tweederlei betekenissen; (Vooreerst) betekend het *eene SPREUKE*. *Spreuken*, zyn kortbondige en schrandere Zegsredenen, dewelke door grote Mannen, vermaarde Wyzen, Dichters en Poeëten, wierden uitgesproken; en daarom dragen de *Spreuken*, in de grondtaal, den Naam van **משל** *Maschal*, na den Rang en Waardigheid, waar van zy voortkomen. Want het woord **משל** *Maschal* betekend mede, *by heeft geregeerd, geheerscht, enz.*

Dit was oudtyds de gewoonte onder de Wyzen, dat zy hunne vermaningen in *Spreuken* en in dichtmaat uitspraken, om datze op deze wyze ligter in 't geheugen konden behouden worden; daar in bestond onder de Heidenen alle wysheid, ja ze wierden
van

ENEEUWIGEBEHoudenIS. 15

van hun zo hoog gewaardeert, dat zy dezelfde op steenen Pilaaren Graveerden, en aan de wegen deden opregten, met dat Oogmerk, op dat de voorbygangers daar uit onderwys zouden trekken, 't zy om hun van booze weegen en voorneemens terug te houden, of om hunne droefheid te doen bedaren.

Om dit gezegde te bevestigen zal ik geen Heidense Schryvers aanhalen, (ook zal ik niet aanhalen dien overvloed van *spreekwoorden*, by uwe RABBYNEN, van oude tyden af, in gebruik, en van welke men *eene groote menigte in hunne Schriften vind. Neem eens, by voorbeeld, dat oude en onder u bekende SPREEKWOORD, Medicynmeester ge- neeft u zelven, of anders רופא ולא לו* *by is*

wel een Geneesmeester, maar niet voor zich zelfs; en nog meer andere diergelyke spreekwoorden die in uwen Talmud ontelbaar te vinden zyn,) maar liever zal ik uit het Woord van Godt aantoonen, dat dit onder de Volkeren alreeds in Mozes tyd, moet plaats gehad hebben; Want Mozes, de oudste Schryver, haald zelfs aan in zyne Schriften, het Zinryke Triumflied, het welk de Amoriters, op de overwonnene Moabiters gedicht, en gestadig als een SPREEKWOORD in hun Mond hadden, om daar mede malkanderen op te wekken naar Hesbon te gaan, daarom zeggen ze, die SPREEKWOORDEN gebruikt, „KOMT TOT HESBON”.... Op diergelyke wyze bevestigde ook David zyne voorafgaande Reede tegen Saul met een oud spreek-

Zohar

Exodus

Co. 31.

en

Bereschit

Rabba

Co. 20.

Num. 21:

27.

16 ISRAELS VERLOSSINGE

1 Samuel 24: 14. spreekwoord zeggende: *Gelyk als het SPREEK-
WOORD der Ouden zeit: „Van de godlooze komt
godloosheid voort,”* daarom vinden wy in de
Heilige Schrift aangetekend tot Lof van
Koning Salomon, wiens wysheid grooter was,
1 Kon. 4: dan de Wysheid van alle die van het Oosten,
30, 32. ende van alle Wysheid der Egyptenaaren, Ja
wyzer dan alle Menschen, dat by sprak DRIE
DUIZEND SPREUKEN. En dus hebben
zig ook de Propheeten daar van bediend, om
uit alle maar een aan te haalen, neem eens,
als de Propheet Jesaias voorzeide aan Israël,
hoe, na dat zy onder het Jok van den Kon-
ning van Babel onderdrukt en gevangen zou-
de zitten, de HEERE aan hun wederom
Ruste zoude geven van hunne smerte en
Jesaias 14: beroeringe, „ dan zullen zy *המשל הזה*
3, 4. „ DEEZE SPREUKE opnemen tegen den
„ Koning van Babel, ende zeggen,” HOE
„ HOUD DE DRYVER (of onderdrukker)
„ OP?” en zo ook de andre Propheeten, gelyk
verder onder het leezen u onder het oog
zal komen.

Maar ten *tweeden* betekend ook het woord
משל *Maschal* een GELYKENIS, *Gelyke-
nissen* zyn zulke Redenen, die by *vergely-
kinge* van een zaak of gebeurtenis worden
voorgesteld, om daar door het geene, wat
men eigentlijk bedoeld, ten klaarsten af te
schilderen, en 'er een beter begrip van te
verkrygen; en die de Bybel leest, zal het
genoeg bekend zyn, en daarom agte ik het
niet nodig om my hier over uit te breiden;
doch dit weinige moet ik 'er van zeggen,
Dat

ENE EEUWIGE BEHOUDENIS. 17

Dat de *gelykenissen*, die ons in de H. Schrift
voorkomen, zeer onderscheiden zyn; zom-
migen daar van zyn klaar en ligt te ver-
staan: ziet eens, hoe duidelyk door de Pro-
pheet Jeremia de boosheid van het Zondig
Israël voor hunne Oogen afgeschildert word,
door *gelykenissen*: Wil hy toonen, op wat
wyze, en door wat middelen, zy hunne
Schatten verkreegen hebben, en groot en
ryk zyn geworden, zo zegth hy, GELYK een Jeremia
Kouwe vol is van gevogelte, ALZO zyn hare 5: 27.
buizen vol bedrog; wil hy spreken van die
onophoudende godloosheid die in de Stad
Jeruzalem plaats hadde, zo zegth hy, GE- Jeremia
LYK een Bornput zyn Water opgeeft, ALZO 6: 7.
geeft zy hare Boosheid op; wil hy spreken
van hunne onverbeterlyken en ongeneesly-
ken toestand, terwyl het kwaad in hun zo
diep is ingeworteld, dat alle middelen te
vergeefs zyn, zo zegth hy, zal ook een MOOR- Jeremia
MAN zyne Huid veranderen, ofte een LUI- 13: 23
PAARD zyne Vlekken? Zo zult gy lieden ook
kunnen goed doen, die geleerd zyt kwaad te doen,
En meer andere diergelyke plaatsen. Ik wil
hier mede maar aantoonen, hoe klaar en
ligt, deze *gelykenissen* te verstaan zyn. E-
venwel zyn 'er weder andre, die zeer dui-
fter, verbloemd, en ingewikkeld zyn, ter
welker opheldering, groote wysheid en moei-
te vereist werd; By voorbeeld toen de Pro-
pheet Ezechiël de verwoesting van Jeruzalem
en deszelfs inwoonders, aan dat wederspan-
nig volk wilde voorstellen, gebruikte hy
naar het bevel Gods eene GELYKENISSE
van een Ziedende pot, zeggende: *Alzo zeid Ezechiël*
II. DEEL. B de 24: 3,4-5.